

Ilie NASU, dr., conf. univ.,

Tatiana PANCO, lect. univ.,

Universitatea de Stat „Alecu Russo” din Bălți

Abstract: *In the article is addressed to intercultural education. The authors believe the issue of strengthening multi-ethnic society based on intercultural education becomes is a major problem in Moldova. The whole society and state institutions are involved in development of the whole society: kindergarten, school, vocational education system - technical, higher education institutions, local governments, government, and parliament. Ethnopedagogics puts the foundation for a multiethnic society intercultural; contribute to a sustainable society, able to develop successfully in the future.*

Keywords: *ethnicity, nationality, nation, national minorities, ethnic identity, culture, ethno-cultural, multicultural, intercultural society, ethnopedagogics.*

Procesele de globalizare, care s-au intensificat foarte pronunțat după destrămarea sistemului socialist și schimbarea cardinală a hărții social politice de pe tot globul pământesc, dar mai ales pe continentul european unde este situată și Republica Moldova, au scos la suprafață nu numai probleme de caracter economic, politic, dar și probleme de caracter social, psihologic, etnic, care necesită o atenție sporită din partea tuturor membrilor societății și, în primul rând, din partea persoanelor de la conducerea statului, pentru a asigura conviețuirea pașnică a reprezentanților multiplelor etnii, care sunt obligate de a conviețui pe același teritoriu, să se încadreze în viața socială, politică și economică a aceluși stat.

Pluriculturalitatea – o caracteristică inevitabilă a societăților europene, a devenit o problemă majoră și pentru Republica Moldova, din moment ce a devenit un stat independent, liber și responsabil de viitoarea dezvoltare a sa.

Reprezentanții tuturor etniilor, care se află pe teritoriul Moldovei, s-au trezit la libertatea de a se manifesta, de a se dezvolta conform tradițiilor și culturii naționale proprii, care au fost în mare măsură marginalizate în perioada statului sovietic de către politica de asimilare a națiunilor – formarea omului nou socialist. Libertatea aceasta tânără a fost compromisă, în mare măsură, de elemente de șovinism, naționalism, amestecate abundant cu probleme politice, economice, sociale, militare, geopolitice, care în final au condus la o tensiune interetnică la nivel de război oficial nedeclarat, agresiune interetnică capabilă de a distruge întreaga societate.

Nu putem să dăm uitării, ba mai mult, suntem datori să ținem minte, pentru a nu repeta în viitor greșelile admise, când alolingvii au organizat greve, manifestări publice în ma-

se, prin care se opuneau cu îndârjire procesului de reîntoarcere băștinașilor a dreptului la limba maternă, de proclamare a independenței statului, formarea și consolidarea unei societăți formate din multe etnii, istoric situate pe acest teritoriu, cu o conviețuire pașnică și prietenoasă fiecărui cetățean.

În regretabilul război de pe Nistru – anul 1992, unde au fost sacrificați cetățeni ai tânărului stat Republica Moldova, pe lângă problemele economice, politice, militare, geopolitice au fost prezente și problemele interetnice, chiar dacă politicienii, istoricii au făcut tot posibilul de a camufla realitatea lucrurilor.

Istoricilor, sociologilor, politicienilor, psihologilor, pedagogilor, pur și simplu cetățenilor le rămâne datoria istorică de a elucida în detalii evenimentele ce au avut loc în acea perioadă, apreciind la justa valoare fiecare component pentru a nu admite niciodată agresiuni de acest tip.

În realitate, problemele societății referitoare la relațiile interetnice în contemporaneitate devin din ce în ce mai complicate. Migrația oamenilor, dezvoltarea gândirii științifice, răspândirea tehnicilor de producție, curentele religioase, ideologiile, schimburile de mărfuri, familiarizarea cu ansamblul cultural artistic din alte țări, dispariția frontierelor dintre diferite state sunt doar o parte a proceselor reale evidente de pătrundere a unei culturi în spațiul cultural al altei sau a mai multor culturi, ceea ce formează tot mai impunător un spațiu nou intercultural.

Propunând termenul intercultural, noi presupunem în mod obligatoriu de a atribui acestui termen sensul plener al prefixului inter - : interacțiune, schimb, reciprocitate, solidaritate, deschidere către noile culturi, apărute în mediul social/cultural existent, recunoașterea valorilor și a modului de viață a reprezentanților acestor culturi, soluționând pașnic multitudinea diferitor aspecte complexe, care însoțesc aceste procese de inter-pătrundere a unei culturi în spațiul altei sau a mai multor culturi (Micheline 1984: 13).

Societățile moderne, practic, a tuturor țărilor se confruntă cu aceste procese, ele fiind în continuă dezvoltare, specifică pentru fiecare stat, necesitând diferite perioade de timp pentru a ajunge la consensul necesar social. Abordarea tradițională a acestor procese ca relații dintre „majoritari” și „minoritari” este cu desăvârșire depășită pentru societățile contemporane, deoarece este dificil, iar în foarte multe cazuri, chiar imposibil de stabilit cine/ce este minoritar și cine/ce este majoritar, uneori, în dependență de multiple perspective de referință, toți indivizii rămânând a fi minoritari.

Adoptarea legii etniilor naționale de pe teritoriul RM, cu toate plusurile și neajunsurile ei, a pus baza unui proces de dezvoltare a unei societăți multietnice, care s-a simțit obligată de a organiza și de a dezvolta atât cultura și tradițiile naționale ale fiecărei etnii, cât și de a avea grijă de dezvoltarea unei educații noi – educația interetnică, numită de către experții din domeniu – educația interculturală.

Cadrul legal corect, egal pentru toți membrii societății, poate servi punte de contact și aplanare a situațiilor respective, apărute în societate.

Interculturalitatea în societatea multietnică nu apare de la sine. Ea se dezvoltă în baza etnoculturii fiecărei etnii, cetățeanul fiind veriga de legătură dintre cultura, tradițiile etniei sale și cultura, tradițiile etniilor din jurul său cu care vine zi de zi în contact, conviețuiește pe același teritoriu, muncesc, se dezvoltă concomitent împreună.

După părerea noastră, cetățeanul fiind elementul de bază care asigură prezența culturii, tradițiile etniei sale, doar el este capabil de a conlucra, tolera, aprecia și susține cultura, tradițiile etniilor cu care se află în contact permanent, adică de a dezvolta educația interculturală în societatea multietnică, deci cunoașterea, respectarea, dezvoltarea culturii, tradițiile etniei sale devin un fundament sigur pentru dezvoltarea societății multietnice, asigurarea educației interculturale în această societate.

Un rol deosebit în dezvoltarea educației interetnice îi revine școlii, care este chemată să educe la copii – viitorii cetățeni ai țării: respectul mutual, aptitudinea de a comunica,

respectul de sine și al altora, toleranța față de opinii diferite, stăpânirea emoțiilor primare, luarea de decizii în chip democratic, acceptarea responsabilității altora și a propriului eu, soluționarea problemelor interpersonale (Walker 1992: 8).

Suntem obligați să specificăm cazul că, în lipsa cunoașterii, respectării culturii, tradițiilor etniei sale de către cetățean, procesul se transformă într-o asimilare simplă a acestui cetățean la oarecare cultură, tradiție a oricărei etnii și nicicum nu putem vorbi despre dezvoltarea interculturalității în acest caz.

Dezvoltarea etnoculturii în condițiile societății multietnice a Republicii Moldova poate fi asigurată doar prin educarea generațiilor tinere în spiritul de cunoaștere, respectare și de dezvoltare de mai departe a culturii, tradițiilor etniei sale, sarcină care poate fi rezolvată cu succes prin pregătirea corespunzătoare a cadrelor pedagogice, educatorilor sistemului preșcolar și preuniversitar de învățământ, înzestrându-i cu cunoștințe ample din domeniul etnopedagogiei, obiect promovată de către Catedra de științe ale educației a universității bălțene.

Studierea Etnopedagogiei de către generațiile noi a absolvenților universității noastre ne oferă o șansă în plus la dezvoltarea de mai departe și consolidarea societății multiculturale în condițiile multietnice de dezvoltare a societății în Republica Moldova.

Consiliul Europei și Uniunea Europeană pledează, în cadrul procesului de globalizare și de desființare a frontierelor de orice tip, pentru *interculturalism*, o problemă care poate fi soluționată doar prin eforturile comune ale întregii societăți și, în primul rând, prin aportul adus societății de către cadrele didactice, pedagogii, educatorii sistemului de învățământ.

În calea constituirii unei societăți interculturale este necesar de soluționat mai multe probleme de dimensiuni mai mici, dar care au o importanță majoră pentru soluționarea cu succes a problemei de bază.

De exemplu, asigurarea învățământului în limba maternă pentru comunitățile minoritare este un pas pozitiv în dezvoltarea multiculturalității, dar continuarea studiilor, până și cele universitare în limbile minorităților naționale, devine deja un factor de frânare în calea stabilirii unei societăți interculturale.

În același mod, pare a fi discutabilă organizarea școlilor separate pentru minoritățile naționale. Posibil, că realizarea unui învățământ din perspectiva utilizării a două sau a mai multor limbi de instruire, pe bază de egalitate, reciprocitate și respect reciproc, ar contribui cu mult mai mult la consolidarea unei societăți multiculturale în Republica Moldova.

Educația interculturală constituie o opțiune ideologică în societatea democratică și vizează pregătirea viitorilor cetățeni pentru a face cea mai bună alegere și să se orienteze corect în multitudinea sistemelor de valori în societatea multietnică (Cucuș 2000: 55).

Pregătirea corespunzătoare a cadrelor didactice pentru propagarea etnopedagogiei prezintă o șansă în plus în direcția formării și consolidării societății multiculturale în Republica Moldova.

Tradițional în toate nivelurile sistemului de învățământ al RM: grădinițe, școli, universități se promovează mai multe activități educaționale, care contribuie la propagarea cunoștințelor și respectul față de tradițiile, cultura atât a etniilor majoritare, cât și a etniilor minoritare, dar în același timp trebuie să subliniem că în calea formării și dezvoltării societății multiculturale în condițiile societății multietnice a Republicii Moldova rămân a fi soluționate o serie întregă de probleme, care la momentul dat nici nu sunt puse în vizorul atât al conducătorilor de orice nivel al statului, cât și al membrilor societăți în întregime cum ar fi:

1. Drepturile minorităților naționale sunt drepturi individuale sau drepturi colective?
2. Care sunt limitele drepturilor minorităților naționale în relațiile internaționale într-un stat unic, multietnic?
3. Identitatea etnică cum o demonstrăm, cum o apreciem?
4. Care este percepția interculturalității din perspectiva câmpului educațional?

Bineînțeles, rămânem optimiști în problema formării și dezvoltării unei societăți interculturale în condițiile societății multietnice a Republicii Moldova, în pofida faptului că până în prezent atât în RM, cât și în societățile țărilor europene acest proces este deocamdată doar un „proiect”, care sperăm să fie realizat cu succes, dar în același timp are șanse de a eșua în cazul în care guvernării, politicienii, responsabilii nu vor acorda atenția cuvenită și susținerea corespunzătoare logistică, spirituală, materială în rezolvarea acestei probleme majore pentru societate.

Bibliografie:

1. Cucuș, Constantin, *Pedagogie*, Iași, Polirom, 2000.
2. Micheline, Rey, *Les dimension d'une pedagogie interculturelle a l'ecole*, in *Une pedagogie interculturelle*, Bern, 1984.
3. Walker, Jamie, *Violanse et resolution de conflits a l'ecole*, Strasburg, 1992.